ÜHEKORRAPLASTI DIREKTIIV
JA RINGMAJANDUST TOETAVAD
LAHENDUSED

Teeme ära
SIHTASUTUS

Sellest dokumendist

Eestikeelse ülevaate on koostanud Teeme Ära Sihtasutus järgnevate dokumentide põhjal:

Reusable solutions, Rethink Plastic alliance ja Break Free From Plastic liikumine

Moving away from single-use, Rethink Plastic alliance ja Break Free From Plastic liikumine

Reuse Rethinking Packaging, The Ellen MacArthur Foundation

Ülevaate valmimist toetas Rethink Plastic alliance.

Jaanuar 2021

Küsimuste ja kommentaaride korral kontakteeruda info@letsdoitfoundation.org

Käesolev dokument ei anna ülevaadet kõigist direktiiviga kaasnevatest muudatustest detailselt, vaid keskendub korduskasutussüsteemide arenduse võimalustele.

Teeme Ära SIHTASUTUS

RETHINK PLASTIC

#breakfreefromplastic

Sisukord

Plastireostuse kriis **2**
Kokkuvõte ühekordse plasti direktiivist 2
Mõisted 4
Joogitopsid **5**
Keskkonnaprobleemid 5
Korduskasutussüsteemid 6
Turul olevad korduskasutustooted 6
Ärimudelid 6
Juba toimivad lahendused 7
Söömisvalmis toidu pakendid **8**
Keskkonnaprobleemid 8
Korduskasutussüsteemid 9
Turul olevad korduskasutustooted 9
Ärimudelid 9
Juba toimivad lahendused 10
Söögiriistad ja taldrikud **11**
Keskkonnaprobleemid 11
Korduskasutussüsteemid 11
Turul olevad korduskasutustooted 12
Ärimudelid 12
Juba toimivad lahendused 12
Korduskasutussüsteemide eelised **13**
Teeme Ära Sihtasutuse soovitused poliitika kujundamiseks **14**
Ühekordse plasti direktiivi ajajoon **18**
Ülevaade korduskasutussüsteemidest **19**

Plastireostuse kriis

Mitte kuskil maailmas, ei Amazonase vihmametsades ega Alpides, pole plasti eest pääsu.

Üleilmne plasti toodang on järjest pakilisem probleem, kuna see on viimase 50 aasta jooksul kasvanud üle 20 korra, kahekordistudes taas aastaks 2035 ja neljakordistudes aastaks 2050.

Suure osa sellest plastist moodustavad ühekordselt kasutatavad plasttooted — esemed, mida kasutatakse vaid ühe korra ja tihti vaid väga lühikest aega. Euroopa on üks piirkondi, kus tarbitakse kõige enam plasti, kusjuures sellest 40% on pakendid ja vähem kui 30% jõuab uuesti ringlusse.

Ka Eesti randades on ülekaalus plastprügi (~75% leitud prügiesemest), seejärel klaas- ja keraamikaesemed.[1]

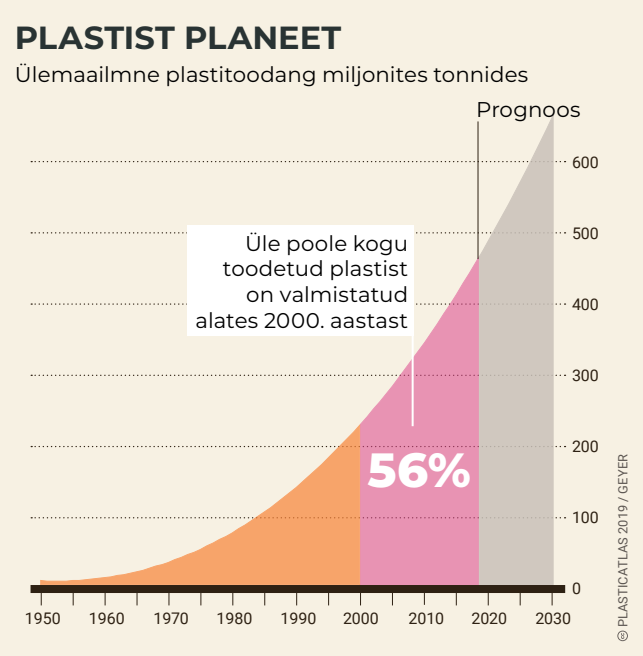

Kokkuvõte ühekordse plasti direktiivist

Ühekordse plasti direktiivi põhieesmärk on loobuda ühekordsest plastist, liikudes korduskasutustoodete ja -süsteemide poole. Direktiiv võimaldab suurendada korduskasutatavate alternatiivide osakaalu, mitte lihtsalt minna üle muust materjalist tehtud ühekorratoodetele. Ühekordsetele plastesemetele näeb direktiiv olenevalt tootest ja võimalikest alternatiividest ette eri meetmed, sh turupiirangud, tarbimise vähendamine, disaini-, kogumis- ja märgistusnõuded ning laiendatud tootjavastutuse süsteem.

Direktiiv kohaldub loetletud ühekordsetele plastesemetele (nimekiri järgmisel lehel) ja sätestab kogu Euroopa Liidus alates 2021. aasta juulist 15 toote kasutamise keelu ning toidu- ja joogipakendite vähendamise nõude.

Ühekordse plasti direktiiv defineerib ühekordse plasttoote: „ühekordselt kasutatav plasttoode“ – täielikult või osaliselt plastist valmistatud toode, mis ei ole kavandatud, valmistatud või turule lastud eesmärgiga see tootjale uuesti täitmiseks tagastada või seda kavandatud eesmärgil korduskasutada nii, et toode ringleks oma olelusringi jooksul mitu korda”.

Seda kohaldatakse ühtmoodi nii fossiilkütustest toodetud, biopõhisele, biolagunevale ja kompostitavale kui ka komposiitmaterjalidest plastile, näiteks polümeerkihiga kaetud paberist või kartongist esemetele.

1 Vaata allikat: https://www.envir.ee/sites/default/files/news-related-files/mereprugi_plaan_.pdf

Turulelaskmise piirangud (keelud):

- Vatitikuvarred
- Söögiriistad (noad, kahvlid, lusikad, söögipulgad)
- Jookide segamispulgad
- Kõrred
- Taldrikud
- Õhupallide varred
- Vahtpolüstüreenist valmistatud toidu-, joogipakendid ja topsid
- Oksülagunev plast

Märgistusnõuded:

- Joogitopsid
- Filtriga tubakatooted ja filtrid
- Niisutatud salvrätid
- Hügieenisidemed, tampoonid ja tampoonide aplikaatorid

Teadlikkuse suurendamine:

- Joogitopsid
- Toidupakendid
- Kuni 3 liitrit mahutavad joogipakendid
- Painduvast materjalist valmistatud pakid ja pakkematerjal
- Õhukesed plastkandekotid
- Plasti sisaldavad kalapüügivahendid
- Õhupallid
- Tubakatooted
- Niisutatud salvrätid
- Hügieenisidemed, tampoonid ja tampoonide aplikaatorid

Üleminek korduskasutustoodetele on üks parimaid viise, kuidas ühekorraplasti probleemi lahendada, sest see toob käegakatsutavat majanduslikku, keskkonnaalast ja sotsiaalset kasu. Nimetatud kasu kaalub üles eelised, mida pakub õhema plasti kasutamine või ringlussevõtu määra tõstmine. **Mitte ükski ühekordne materjal säästva ja ressursitõhusa ringmajanduse tekkele kaasa ei aita, sest koormab looduskeskkonda mitut moodi, põhjustades näiteks maakasutuse muutust ja metsade hävitamist või saastades ringlusse võetud materjalivooge.**

Ühekorraplasti tarbimise vähendamisel ei tohiks soosida selle asendamist muust materjalist ühekorratoodetega, vaid tuleks suurendada korduskasutatavate alternatiivide osakaalu. Direktiivi põhjenduspunktides 2 ja 14 on selgelt välja toodud, et olenemata kasutatud materjalist peaks ühekorratoodetele eelistama korduskasutustooteid ja -süsteeme. Kohustus edendada pakendeid hõlmavat laiendatud tootjavastutust aitab kehtestada ja seirata korduskasutuse sihtmääri.

Soovitud suund: Ühekordsete topside müügikeeld aastast 2025. Ühekordsete toidupakendite hulga vähendamine 30% aastaks 2025 ja 50% aastaks 2030 võrreldes 2022. aasta lähteolukorraga. Kõikvõimalikud õiguslikud tõkked, mis pärsivad korduskasutust ja selle edendamist (sh oma nõu kasutamist), tuleks kõrvaldada.

Foto: Alina Kholopova, Shutterstock.

Foto: Art_rich, Shutterstock.

Mõisted

- **Joogitops** — ühekorraplastist tops, sh kilekihiga pabertops, k.a selle kork või kaas
- **Toidupakend** — koheseks tarbimiseks mõeldud toidu jaoks kasutatav ühekordne plastpakend
- **Söögiriistad** — ühekorraplastist söögiriistad (sh kahvlid, noad, lusikad, söögipulgad).
- **Turulelaskmise piirangud** (keelud) - turule laskmine tähendab toote esmakordset liikmesriigi turul kättesaadavaks tegemist. See tähendab, et ühekorraplasti direktiivis nimetatud turule laskmise piiranguga tooteid ei tohi esmakordselt turule lasta alates 3. juulist 2021. Kui nimetatud tooted on enne 3. juulit 2021 juba esmakordselt turule lastud, siis võib neid tooteid müüa lõpuni. Näiteks kui jaemüüja on maaletooja/ tootja käest ostnud enne 3. juulit 2021 vastavad tooted, siis võib jaemüüja enda laos olevad tooted lõpuni müüa.
- **Märgistusnõuded** - märgistuselt peaks tarbija saama teavet selle kohta, millised on toote sobivad jäätmekäitlusviisid või milliseid viise tuleb vältida, samuti selle kohta, kas toode sisaldab plasti ning milline on sellega seotud prügistamise või muu sobimatu käitumisviisi negatiivne keskkonnamõju. Märgistus peaks olenevalt asjaoludest olema kas toote pakendil või otse tootel endal.
- **Teadlikkuse suurendamine** - eesmärk teavitada tarbijaid ning motiveerida neid vastutustundlikult käituma, tutvustada korduskasutatavate alternatiivide kättesaadavust. Teadlikkuse suurendamise tegevused on mõeldud toetama teisi meetmeid ja pole peamised tegevused.
- **Laiendatud tootjavastutus** - laiendatakse tootjate vastutust toodetele, mis kuuluvad direktiivi alla. Tootjad peavad katma jäätmete liigiti kogumise ning nende edasise veo ja käitlemisega seotud kulud, samuti tuleb tootjatel kanda kulud, mis on seotud teadlikkuse suurendamise meetmetega.
- **Polüetüleentereftalaat** (PET) on plast, millest valmistatakse vee, mahla ja gaseeritud jookide pudeleid, toidupakendeid, küpsetusvorme, –kotte ja –kilet. PET märgistusega plast on tavaliselt ringlussevõetav.
- **Polüpropüleen** (PP) on plast, millest tehakse pudeleid, mahuteid, leiva ja saia pakkekilet, ämbreid, kausse, jogurtitopse jne. Näiteks enamik margariinikarpe on valmistatud polüpropüleenist.
- **Vahtpolüstüreenist** (EPS) valmistatakse ühekordselt kasutatavaid kohvitopse. Samuti on EPSist tehtud alused, millele kaubanduskeskustes pakendatakse värsked puu- ja juurviljad, liha ja kala. Polüstüreeni tootmisel moodustuvad mürgised kemikaalid, mille tõttu oleks parem vältida PSil põhinevate esemete kasutamist.
- **Polüstüreen** (PS) on plast, millest tehakse näiteks joogitopside kaasi.
- **Polükarbonaat** (PC) on plast, millest tehakse lutipudeleid, kõvasid plastist topse, toidukarpe.
- **Polümetüülmetakrülaadist** (PMMA) läbipaistev ja jäik plast, mida kasutatakse sageli klaasi asendamiseks. Näiteks tehakse joogitopside kaasi.

Joogitopsid

Ühekordse plasti direktiivi nõuded

- Hiljemalt juulist 2021 tuleb keelustada vahtpolüstüreenist (EPS, nn vahtplast) topsid.
- Liikmesriikidel tuleb 2026. aastaks võrreldes 2022. aasta lähteolukorraga saavutada tarbimise ulatuslik ja pidev vähendamine, samuti peab olema võimalus kehtestada kvantitatiivsed vähendamise sihtmäärad.
- Hiljemalt juulist 2021 topside märgistamine plastisisalduse ja sobimatu jäätmekõrvaldamisviisi negatiivse keskkonnamõju kohta.
- Hiljemalt juulist 2021 teadlikkuse tõstmise meetmed, sh teave korduskasutatavate alternatiivide ja korduskasutusüsteemide kättesaadavuse kohta.

Ühekorratoodete kirjeldus

Materjal. Kuumade jookide ühekorratopsid on enamasti papist, esmasest või ringlussevõetud puitmassist, mis on tihedalt kaetud plastist voodriga. Lisaks on kasutusel vahtpolüstüreenist (EPS) joogitopsid. Topside kaaned on tavaliselt polüstüreenist (PS) või polüpropüleenist (PP). Kõrgemakvaliteedilised kaaned on kas polüetüleentereftalaadist (PET) või polümetüülmetakrülaadist (PMMA). Üha enam on ka biolagunevast plastist ühekordseid joogitopse.

Kaal ja suurus. Kuumade jookide ühekorratopside suurus on vahemikus 118 ml - 473 ml, 296 ml ühekorratopsid kaaluvad umbes 10 g, vahtpolüstüreenist (EPS) 296 ml topsid kaaluvad umbes 1,5 g. Külmade jookide topsid on vahemikus 25 ml / 1 g (napsitopsid) kuni 1 liiter / 18 g (õlletopsid).

Maksumus ettevõttele. Kuumade jookide ühekorratops maksab umbes 0,05 € - 296 ml vooderdatud pabertops ja umbes 0,02 € - vahtpolüstüreenist (EPS) 296 ml tops. Külmade jookide ühekorratopsid on hinnaga alates 0,03 € - polüpropüleenist (PP) topsid, kuni 0,07 € - PET-ist, biolagunevast plastist ja värvilisest polüstüreenist (PS) topsid.

Keskkonnaprobleemid

Keskkonnaministeeriumi koostatud Mereprügi plaanist selgub, et umbes 40% rannaprügist tuleb rannaturismist ning neljandik jõgedest ja üleujutustest, sh sadeveest[1].

Isegi kui joogitopsid jõuavad prügikasti, siis ringlusse neid üldjuhul ei võeta.

Hinnanguliselt kasutatakse Eestis 8000 ühekordset topsi igas tunnis, see on tohutu ressursside raiskamine.
Seepärast on oluline alati võimalusel vältida ühekordsete toodete kasutamist.

1000 ühekordselt kasutatava topsi tootmise ja käitlemise süsiniku jalajälg on

63 kg CO2 ekv

See on sama palju kui sõita **350 km** keskmise autoga.

CupClubi 2018. aasta jätkusuutlikkuse aruanne - 375 ml (12 oz) topsi ja kaane olelusringi võrdlev hindamine

1 Vaata allikat: https://www.envir.ee/sites/default/files/news-related-files/mereprugi_plaan_.pdf

Korduskasutussüsteemid

Pandipakend: riiklikud või erasektori süsteemid, kus tarbijaile väljastatakse pandi eest lunastatavaid korduskasutatavaid topse. Süsteeme võib kasutada väga väikses mastaabis (nt ühe ürituse raames) või laiaulatuslikumalt, koostöös mitme müügipunktiga. Tagastatud topsid peseb puhtaks kas toidu-/joogimüügipunkt ise või tehakse seda ühises pesemiskeskuses.

Oma topsi kaasamüük: majanduslike stiimulite kasutamine, et hoogustada inimesi kasutama enda olemasolevaid topse.

Tarbimispiirangud müügikohas: toidu- ja joogimüügipunktidele kehtiv õiguslikult siduv kohustus kasutada kohapealseks tarbimiseks ainult korduskasutusnõusid.

Turul olevad korduskasutustooted

Materjal. Kuumade ja külmade jookide korduskasutatavad tassid on kõige sagedamini valmistatud toiduainete polüpropüleenist (PP), roostevabast terasest või klaasist. Kaaned ja kuumuskindlad ümbrised on tavaliselt valmistatud silikoonist või korgist.

Kaal ja suurus. Tassi suurus järgib tavaliselt ühekordselt kasutatava topsi standardit, kaal sõltub materjalist. 296ml polüpropüleenist (PP) tass 'KeepCup' kaalub umbes 90g.

Maksumus ettevõttele. Varieerub sõltuvalt kaubamärgist, materjalist ja suurusest. Näiteks 296ml 'KeepCup' polüpropüleenist (PP) tass maksab umbes 13 €. Külmade jookide jaoks läbipaistev polüstüreen (PP) tops (sobib kuni 100 pesutsükli jaoks) maksab orienteeruvalt 0,30€, polükarbonaat (PC) (kuni 500 pesutsüklit) maksab orienteeruvalt 0,65€.

KeepCup Foto: Shutterstock

Ärimudelid

Praegune pakendikeskne mudel soosib ühekorratooteid. Võrdsete tingimuste tagamiseks on vaja vastavat poliitikat ja kui arvestada ühekorraplasti märkimisväärset välismõju, siis on see ka lihtsasti elluviidav. Kohvikute jt müügikohtade jaoks on korduskasutustopside kasutuselevõtt tulus. Kui mõne korduskasutussüsteemiga liitumine maksab ettevõttele päevas vaid 1 €, siis arvestades, et ühekorratops maksab 0,05 €, on võimalik see juba 20 tellimusega tagasi teenida.

Järjest rohkem kasutatakse ka uuenduslikku ärimudelit, kus müüja pakub korduskasutus-topsi ostnud kliendile vastutasuks allahindlust. Londoni Starbucksides tehtud kolmekuises katses, kus korduskasutustopsiga kliendid said 0,30 € allahindlust, samas kui ühekorratopsile lisandus 0,07 €, hakati korduskasutustopse senise 2,2% asemel kasutama 5,8% juhtudest.

Juba toimivad lahendused

ReCup (Saksamaa)

- Üle 2700 partneriga rohkem kui 450 linnas toimiv pandisüsteem.
- Tarbija lunastab 1 € pandi vastu korduskasutatava polüpropüleenist (PP) topsi, mis on saadaval kolmes suuruses: 200 ml, 300 ml või 400 ml. Eraldi saab kaasa osta tagastamatu korduskasutatava polüpropüleenist kaane.
- Klient saab pandiraha tagasi, kui tagastab topsi selle puhastamiseks mõnda liitunud müügipunktidest, mis on leitavad rakenduses või veebilehel olevast nimekirjast.

Belgia seadusandlik keeld kasutada avalikel üritustel ühekordseid joogitopse, -purke ja -pudeleid

2019. aastal võttis Belgia Flandria piirkond vastu seaduse, mis keelab kohaliku tasandi töökohtadel või avalikel üritustel pakkuda jooke (ükskõik mis materjalist) ühekordsetest joogitopsidest, -purkidest ja PET-plastist pudelitest. Sama keeld kehtib ka muudele üritustele, nagu koolipeod või kohalikud laadad ja festivalid, v.a juhul, kui korraldajad tagavad, et vähemalt 90% nimetatud esemetest (95% aastaks 2022) kogutakse liigiti ja suunatakse ringlusse.

Näide sätestatud korduskasutuse sihtmääradest

2018. aastast Navarra piirkonnas (Hispaania) kehtiv seadus sätestab, et aastaks 2028 peab HORECA sektor korduskasutatavate nõudega pakkuma 80% õllest, 70% karastusjookidest ja 40% veest. Samaks ajaks peab 15% poodides müüdavatest jooginõudest olema korduskasutatavad. Baleaari saared kehtestasid hiljuti sarnased nõuded aastaks 2030.

Näide ühekorranõude keelu sätestamisest kohapealse söömise puhul

- Augustis 2019 teatas Taiwan, et kaubamajas, kaubanduskeskuses või hüpermarketis tegutsevad restoranid ei tohi pakkuda kohapeal tarbitavat toitu ühekordsetes nõudes. Keeld hõlmab 150 hüpermarketit ning 180 kaubamaja ja kaubanduskeskust.
- Jaanuaris 2019 võttis Californias asuv Berkley linn vastu määruse, mis lubab restoranidel ja kohvikutel pakkuda kohapeal tarbitavat toitu ainult korduskasutatavatel taldrikutel.

Foto: https://www.facebook.com/futurecoopberlin/

Söömisvalmis toidu pakendid

Ühekordse plasti direktiivi nõuded

- Hiljemalt juulist 2021 tuleb keelustada vahtpolüstüreenist (EPS) toidupakendid.
- Liikmesriikidel tuleb 2026. aastaks võrreldes 2022. aasta lähteolukorraga saavutada ühekorraplastist söömisvalmis toidu pakendite tarbimise ulatuslik ja pidev vähendamine, samuti peab olema võimalus kehtestada kvantitatiivseid vähendamise sihtmäärasid.
- Aastaks 2024 laiendatud tootjavastutuse süsteem, millega kõik plasti väärtusahelas osalejad peavad vastutama prügikoristamise, jäätmekäitluse ja teadlikkuse tõstmisega seotud kulude eest.
- Hiljemalt juulist 2021 teadlikkuse tõstmise meetmed, sh teave korduskasutatavate alternatiivide ja korduskasutusüsteemide kättesaadavuse kohta.

Ühekorratoodete kirjeldus

Materjal. Üldiselt plast (polüpropüleen/vahtpolüstüreen), mis on tavaliselt kaetud veel ühe kilekihiga (polüvinüülkloriid / madaltihe polüetüleen). Samuti on tavapärane polümeerkihiga kaetud paberi või papi kasutamine, tihti alumiiniumpakendi kaane puhul. Viimasel ajal on hakatud kasutama ka biopõhiseid ja biolagunevaid ja/või kompostitavaid pakendeid.

Kaal ja suurus. Olenevalt materjalist erinev; keskmine polüpropüleenpakend (670 ml) kaalub koos kaanega umbes 32 g.

Maksumus ettevõttele. Oleneb pakendi suurusest ja materjalist. 682 ml kaanega polüpropüleenpakend maksab umbes 0,20 €. Ühekorrapakendi puhul on kulu müüjale 0,25–0,80 € eine kohta.

Keskkonnaprobleemid

Söömisvalmis toidu pakendite kasutusest kõrvaldamise viis oleneb Euroopa Liidus pakendi materjalist. Vahtpolüstüreenist (EPS) 50% põletatakse ja 50% ladestatakse; polüpropüleenist (PP) 11% võetakse ringlusse, 44% ladestatakse ja 45% põletatakse. Teisisõnu jõuab ringlusse väga väike osa ning 670 ml ühekorrapakendi süsiniku jalajälg on EPSi puhul arvutuslikult 51 g CO2 ekv ja PP puhul 151 g CO2 ekv.

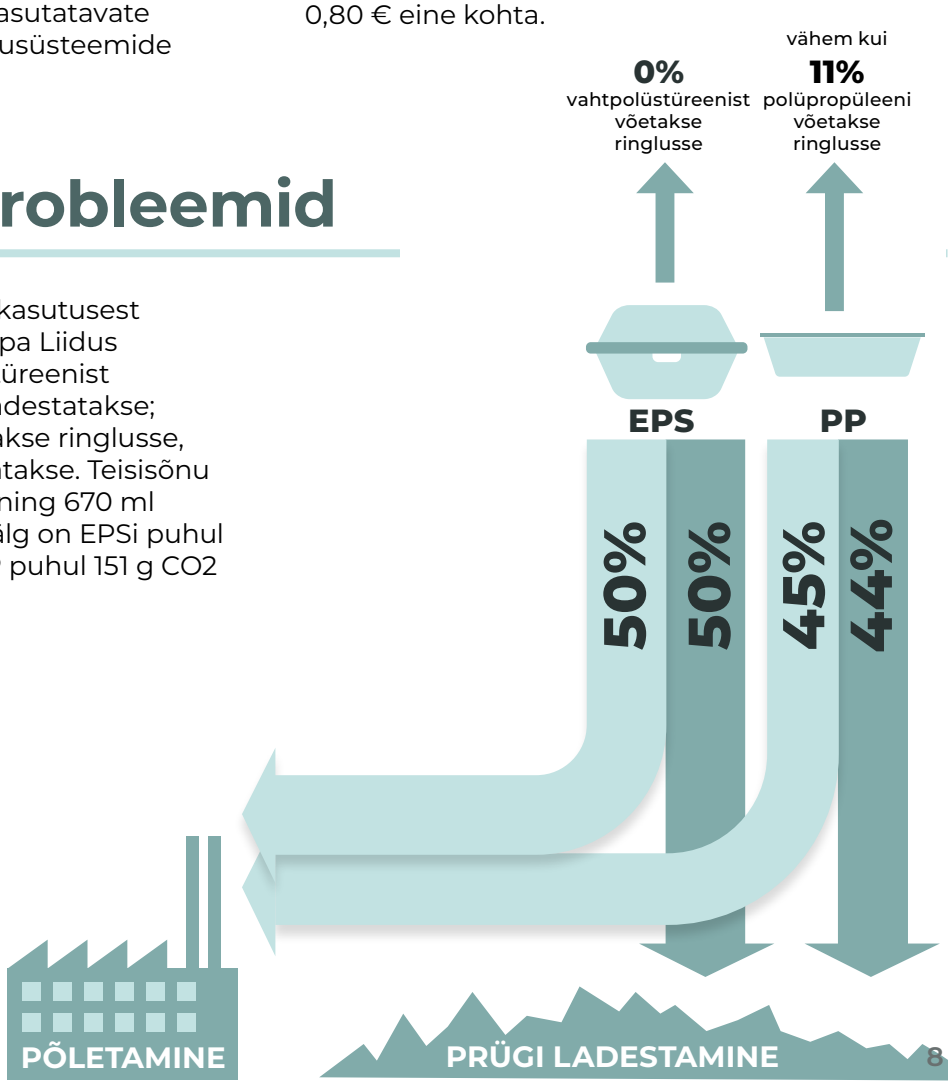

Korduskasutussüsteemid

Pandipakend: riiklikud või erasektori süsteemid, kus tarbijaile väljastatakse pandi eest lunastatavaid korduskasutatavaid toidupakendeid. Süsteeme võib kasutada väga väikses mastaabis (nt ühe ürituse raames) või laiaulatuslikumalt, koostöös mitme müügipunktiga. Tagastatud pakendid peseb puhtaks kas toidu-/joogimüügipunkt ise või tehakse seda ühises pesemiskeskuses.

Kaasamüük: tarbija saab müügikohast toitu kaasa võtta isikliku korduskasutuspakendiga, mille ta ise kodus puhtaks peseb.

Kullerteenus: koostöös toidu kojuveo rakenduste ja restoranidega tuuakse toit tarbijale kohale, kasutades pandipakendisüsteemi. Toidu pakendamiseks kasutatakse korduskasutusnõusid, mille tarbija lunastab pandiraha vastu. Kasutatud nõu kas võetakse tagasi järgmise tellimuse kohaleviimisel või tagastab selle tarbija ise.

Tarbimispiirangud müügikohas: toidu- ja joogimüügipunktidele kehtiv õiguslikult siduv kohustus kasutada kohapealseks tarbimiseks ainult korduskasutusnõusid.

Turul olevad korduskasutustooted

Materjal. Üldiselt vastupidav, oma olelusringi jooksul mitmekordset kasutamist võimaldav plast. ReCircle'i karbid on polübutüleentereftalaadist (PBT) ja nende kaaned polüpropüleenist (PP); teised süsteemid, nagu O2GO ja ReBowl, kasutavad polüpropüleeni (PP). Tiffin-tüüpi einekarbid on roostevabast terasest, Färm (Belgia) kasutab klaasi.

Kaal ja suurus. Olenevalt tootemargist ja materjalist erinev. ReCircle kasutab karpe suuruses 600 ml (113 g) kuni 1200 ml (160 g).

Maksumus ettevõttele. Restoranid maksavad korduskasutussüsteemis osalemise tasu, mis oleneb kasutamise mahust. Tarbijate pandiraha võib olla kuni 9 €. Kõige parem on lahendus, mis on müüja jaoks tasuta ja kliendi jaoks odav — ehk see, kui klient võtab kaasa oma nõu.

Ärimudelid

ReCircle'i kogemuse põhjal ei ole maksumus klientide kaasamisel mingiks takistuseks, sest 4 € ja 9 € pandiraha kasutavad restoranid on leidnud pea sama sooja vastuvõttu. Toidu kojuveo rakenduste kiire kasvuga on hakanud võtmetähtsusega ettevõtted, nagu Deliveroo, katsetama korduskasutuspakendeid. Tegevusetus ohustab ettevõtte kuvandit, mistõttu võib eeldada, et seda võtmefirmat, kes on võimeline esimesena korduskasutussüsteemi juurutama, saadab turul edu, eriti nooremate keskkonnateadlike tarbijate hulgas.

Foto: ReCircle

Juba toimivad lahendused

Tiffin-tüüpi einekarbid
(India, Ühendkuningriik ja Belgia)

- Tiffin-tüüpi einekarbid võeti kasutusele Indias Mumbais lõunasööki pakkuvas suuremõõdulises Dabbawala kojuveo- ja pealevõtusüsteemis, mis täidab igapäevaselt roostevabast einekarpe kasutades 200 000 tellimust. Nüüdseks on teenus laienenud Ühendkuningriiki ja Belgiasse.
- Ühendkuningriigi puhul pakub pandipakendiga kulleriteenust Londoni piires Dabbadrop. Kliendid maksavad igakuisest einete kogusest olenevalt osalustasu ja jätavad einekarbi eest 17 € pandiraha. Kui klientidele toimetatakse kätte nende päevapakkumised, võetakse tühjad einekarbid tagasi, puhastatakse ja korduskasutatakse.
- Belgias kasutab Tiffin-einekarpe üle 1000 liitunu — see väldib 1,5 tonni pakendijäätmete teket aastas ja hoiab kokku 20 000 eurot, mis muidu ühekorrapakenditele kuluks.

ReCircle
(Šveits ja Saksamaa)

- Kaasavõetavate pandipakendite süsteem, millega on liitunud rohkem kui 800 restorani Šveitsis ja 27 Saksamaal ning milles ringleb üle 70 000 korduskasutusnõu.
- Restoranid maksavad iga-aastaselt 135 € osalustasu ja saavad vastu 20 nõu.
- Klientidel on võimalik liitunud restorane otsida ReCircle'i kodulehel olevalt kaardilt ja lunastada nõu 9 € pandiraha vastu (Saksamaal 10 €). Pandiraha makstakse tagasi, kui nõu on pärast restorani jõudmist ja puhastamist valmis korduskasutuseks.

Tiffin-tüüpi einekarbid. Foto: Shutterstock

Foto: ReCircle

Söögiriistad ja taldrikud

Ühekordse plasti direktiivi nõuded

Juulist 2021 piiratakse ühekordsete söögiriistade ja taldrikute laskmist EL-i turule (ehk teisisõnu need tooted keelustatakse).

Ühekorratoodete kirjeldus

Materjal. Söögiriistad: üldiselt polüstüreenist (PS). Taldrikud: üldiselt polümeeriga kaetud paberist või polüstüreenist.

Kaal ja suurus. Söögiriistad: u 3–5 g ja 15–20 x 3–5 cm.
Taldrikud: u 5–10 g ja 14–25 cm (diameeter).

Maksumus ettevõttele. Söögiriistad: hinnad on erinevad; hulgihind võib olla
kõigest 0,015 €/tk; noa, kahvli või lusika hind 0,045 €.
Taldrikud: hinnad on erinevad; hulgihind võib olla kõigest 0,05 €/tk.

Keskkonnaprobleemid

Direktiivi avaldamisele eelnenud Euroopa Komisjoni mõjuhinnangust ilmnes, et Euroopa randadest leitavatest ühekordsete plasttoodetest on söögiriistad seitsmendal kohal. Ocean Conservancy nimetab söögiriistu üheks enim merelindude, -imetajate ja merikilpkonnade surma põhjustavaks ühekorraplastiks.

Plastireostuse kriisiga ei aita võidelda see, kui asendada senised ühekordsed plasttooted biopõhiste või kompostitavate esemetega. Igasuguse ühekorratoote tootmisel ja kasutusest kõrvaldamisel on negatiivne keskkonnamõju.

Korduskasutussüsteemid

Kuna kohapeal söömise puhul kasutatakse serveerimisnõusid, söögiriistu ja taldrikuid väga sarnaselt, siis vaadeldakse neid käesolevas jaotises ühiselt. Kaasavõetavat toitu suure tõenäosusega taldrikul ei serveerita, vaid see antakse kaasa toidupakendiga, neist on juttu eraldi peatükis.

Traditsiooniline korduskasutus: lihtne lahendus, kus ühekordsed söögiriistad ja taldrikud asendatakse vanade tuttavate korduskasutatavate toidunõudega, enamasti roostevabast terasest söögiriistade ja keraamiliste taldrikutega.

Pandisüsteem: väliüritustel ja festivalidel on kolmanda osapoole pakutud korduskasutusteenused olnud edukad. Toidu kojuveo puhul on näha nii näiteid kui ka lisapotentsiaali seoses sellega, et pandinõudega koos peaks kaasa andma korduskasutatavaid söögiriistu.

Kaasamüük: kaasavõetavad korduskasutatavad söömisvahendid on turul kanda kinnitanud ja hoogustanud liikumisi, mis pooldavad oma söögiriistade või söögipulkade kasutamist. Kuna need tarvikud (justnagu oma korduskasutustops) on väikesed ja hõlpsasti kaasaskantavad, on seda lihtne teha.

Turul olevad korduskasutustooted

Materjal. Söögiriistad: roostevaba teras või Tritan-kopolüestrist Recircle Spork (kolm-ühes noa, kahvli ja lusikaga söögiriist), mis liigitub muu plasti (nr 7) alla ning on BPA- ja BPS-vaba. Taldrikud: keraamilised või polüpropüleenist.

Kaal ja suurus: - Recircle Spork: 9 g ja 17 x 3,8 cm. Bambusest söögiriistakomplekt: 70 g (sh kanepikiust ümbris) ja 23 x 7 x 1 cm.
Kulu ettevõttele. Recircle Spork: 1,50 €. Bambusest söögiriistakomplekt: 8–10 €.

Ärimudelid

Plastsöögiriistad on osa üleilmsest 2,6 miljardi dollarilisest ärist. Ühekorraplast on suhteliselt lihtne ja kerge materjal, mistõttu taldrikute ja söögiriistade ühikuhind on madal. Siiski on müüjal ka 0,10 € maksvast söögiriistakomplektist ja ühekorrataldrikust loobudes võimalik iga kümne teenindatud kliendi pealt 1 € kokku hoida. Kokkuvõttes on müüja jaoks tegemist olulise säästuga. Deliveroos peab klient plastsöögiriistade saamiseks eraldi nupule vajutama ja see on plastsöögiriistade kasutamist vähendanud 90% võrra.

Juba toimivad lahendused

I Land Sound (Eesti)

Kasutusel olid keraamilised taldrikud ja metallist toiduriistad, nõudepesu toimus kohapeal selleks spetsiaalselt loodud tööstusliku nõudepesumasinaga varustatud treileris.

Kliendid lunastasid toidu ostmisel panditaldriku ja -söögiriistad ning said raha tagasi, kui viisid nõud nende pesemiseks tagastuspunkti.

Pärast puhastamist sai nõusid uuesti kasutada.

ReCircle (Saksamaa)

Lisaks korduskasutatavatele toidunõudele on nad kasutusele võtnud kahte tüüpi söögiriistad.

Kaks-ühes lusika ja kahvli ning Smart To Go komplekti, kuhu kuuluvat nuga, kahvlit ja lusikat on võimalik kaasaskandmise hõlbustamiseks üksteise külge kinnitada.

Nõudelaenutus I Land Soundil. Foto: I Land Sound

Foto: ReCircle

Korduskasutus-süsteemide eelised

Korduskasutussüsteemide eelised

Ülaltoodud nelja toote asendamisega seotud kokkuvõtted ja toimivad näited ilmestavad selgelt, milliseid eeliseid korduskasutuslahendused pakuvad. Kõigi nelja toote puhul võib tuua välja mõningad ühised eelised:

Tervis

Ühiskonnas tekitab järjest suuremat muret ohtlike kemikaalide tervistkahjustav mõju, näiteks hormonaalseid häireid põhjustavate ainete puhul, mis satuvad plasti kaudu meie toidulauale ja looduskeskkonda. Vähese reageerimisvõimega materjalidest, nagu katmata sisepinnaga roostevabast terasest või klaasist, valmistatud tooted vähendavad oluliselt kokkupuudet probleemsete ainetega. Korduskasutus vähendab ka esmaste materjalide tootmisest ja jäätmepõletuse heitgaasidest tulenevat tervisemõju.

Kokkuhoid omavalitsustele

Ühekorraplast tekitab omavalitsustele seoses jäätmete käitlemise ja veoga märkimisväärseid kulutusi. Hollandi ja Belgia ametivõimude andmetel maksab randade puhastamine 34 000 €/km ja suure osa koristatust moodustab ühekorraplast. Iirimaal tehtud uuringu kohaselt kulub iga tonni prügi koristamisele 1500 € ja pool sellest on pakendid. Ühekorraplasti asendamine korduskasutustoodetega vähendaks neid kulusid, samas kui üleminek muust materjalist ühekorratoodetele seda ei võimaldaks.

Keskkond

Kõigi nelja vaatlusaluse toote puhul on välja toodud nende keskkonnamõju ehk välismõjud. Sinna hulka kuuluvad nii merereostus (makro- ja mikroplast), kasvuhoonegaasid kui ka prügi ebaesteetilisus. Korduskasutussüsteemid pakuvad väiksema materjalikuluga ringmajandust toetavat mudelit ja vähendavad drastiliselt keskkonda sattuva plasti hulka.

Rida eeliseid HORECA sektorile

Korduskasutussüsteemi juurutamisel saadakse kokkuhoid ühiku kohta võrreldes ühekorratoodetega. Välismõjusid arvesse võttes suureneb sääst veelgi olulisemal määral. Kliendikogemuse parandamise võimalus tekib, kohandades korduskasutustooteid nii, et nad vastaksid paremini tarbijate vajadustele. Pandisüsteemil põhineva müügivõrgu abil saab suurendada klientide lojaalsust. Rakendades korduskasutuses nutisüsteeme, tekib võimalus koguda teavet ja tuvastada tarbimissuundumusi.

Kohalike töökohtade loomine

Korduskasutus on nõude tagastamise ja pesemise tõttu kohalikul tasandil tööjõumahukas; ühekorratooted aga, vastupidi, ressursimahukad ega too endaga üldiselt kaasa kohalikku tootmist või töökohti.

HORECA - toitlustus- ja majutusettevõtted

Teeme Ära Sihtasutuse soovitused poliitika kujundamiseks

Alljärgnevad soovitused toovad välja meetmed, mille abil oleks võimalik ühekordse plasti direktiivi toel panustada korduskasutussüsteemide arendusse.

Turupiirangud

Turupiirangute või turustamiskeelu kehtestamine on lihtne viis takistamaks ühekorraplasti turule laskmist. Direktiiviga kehtestatakse juulist 2021 turupiirangud ühekordsest plastist söögiriistadele ja taldrikutele ning vahtpolüstüreenist joogitopsidele ja toidupakenditele.

Soovitused:

- Vältida keelatud ühekordsete plasttoodete asendamist muu ühekordse materjaliga (nt bambusega), kuna see jätkaks raiskavat lineaarmajandust ja suurendaks survet piiratud loodusvaradele. Vaja on korduskasutatavaid alternatiive.
- Keelustada ühekorraplast teatud paikades või teatud üritustel.

Näiteks:

- HORECA sektorile ühe portsjoni toodete (piim, suhkur, maitseained jne) keelamine kohapeal tarbimiseks aastast 2023.
- HORECA sektorile kohustus kasutada kohapeal tarbimiseks ainult korduskasutatavaid lauanõusid.
- Keelustada avalikel üritusel (koolipidudest festivalideni) igasugused ühekordsed joogipakendid, sh ühekorratopsid, plastpudelid ja purgid (sarnaselt Belgias Flandrias 2020. aastast kehtivale seadusele), ja sätestada keskkonnahoidlike riigihangete toel ühekorraplasti kasutamise keeld avalikes asutustes jms (vt allpool).

Õiguslikult siduvad riiklikud tarbimise vähendamise ja kordustäitmise sihtmäärad

Õiguslikult siduvad sihtmäärad aitavad seada kõrgeid ja suunitletud sihte.

Soovitused:

- Kehtestada õiguslikult siduv sihtmäär vähendada toidupakendite tarbimist 50% aastaks 2025 ja 80% aastaks 2030 võrreldes 2022. aasta lähteolukorraga. Need sihtmäärad olid ära toodud juba direktiivile eelnenud Euroopa Komisjoni mõjuhinnangus.
- Kehtestada õiguslikult siduvad riiklikud sihtmäärad, et aastaks 2030 oleks turule lastava korduskasutatava pakendi osakaal vähemalt 70%, püüeldes samal ajal kõrge liiduülese sihi poole.
- 50% kõigist kaasamüügi toidupakenditest ja söögiriistadest on 2030. aastaks korduskasutatavad (rakendatud pandiraha süsteemi), tarbijatel on võimalus kasutada ka enda pakendit (kui on puhas). Selgelt määratleda ja kommunikeerida, et müüjal ei ole vastutust tarbija pakendisse müüdud kauba säilivuse ja kvaliteedi osas.
- Ühekordsete topside müügikeeld aastast 2025.

Pandisüsteemid

Soovitused:

- 55% pandisüsteemi kuuluvatest pakenditest on korduskasutatavad aastaks 2030.
- Soodustada ja rakendada pandisüsteemi eri tüüpi korduskasutustoodete (mitte ainult joogipakendite) puhul, et muuta nende kasutamine nii müüja kui tarbija jaoks tõhusamaks ja mugavamaks.
- Pandisüsteemidega seotud poliitika peaks kohustama kasutama korduskasutusnõusid ja olema võimalikult laiahaardeline. Topside ning joogi- ja toidupakendite puhul on mitmes Euroopa riigis juba kasutusel erinevaid korduskasutatavate pandinõude süsteeme, millest Eesti saaks eeskuju võtta.

Maksustamine ja rahalised stiimulid

Ettevõtetele ja tarbijatele on vaja pakkuda rahalist piitsa või prääniku — või mõlemat —, et toetada üleminekut korduskasutussüsteemidele. Selleks peab looma võrdsed tingimused, milleks on vaja võtta arvesse ühekorraplasti välismõju ja teha nii, et korduskasutusest saaks n-ö lihtne valik. Lühidalt öeldes oleks nii müüja kui kliendi jaoks otsustava tähtsusega, kui maksustada ühekorraplasti ja kehtestada korduskasutatavatele alternatiividele rahalisi stiimuleid. Koostoimes tõukaks see tagant korduskasutusele üleminekuks vajalikku innovatsiooni ja käitumisharjumuste muutumist.

Soovitused:

- Alandada käibemaksu korduskasutuslahendustele või maksustada ühekorraplasti. See ajendaks ettevõtteid otsima alternatiive, näiteks (maksmisel selgesti nähtav) ühekordsete kohvitopside lisatasu, mis suurendaks nõudlust korduskasutustoodete järele. Taoline lähenemine on andnud häid tulemusi ühekordsete kilekottide ja järjest rohkem ka topside puhul.
- KIKi ja teiste riiklike rahastajate kaudu korduskasutuse nügimine ja turu aktiveerimise soovitused:
    - Korduskasutatava pakendi lahenduste/teenuste turule tulemise toetamine (peab olema lubatud tulu teenida, et lahendused oleksid jätkusuutlikud, taotleda peaks saama ka eraettevõtted).
    - Korduskasutust propageerivate kampaaniate toetamine.
    - Ürituste korraldamise toetustel on abikõlblikud ainult korduskasutustooted ja -lahendused.
- Finantseerida või muul viisil rahaliselt toetada uurimis- ja arendustegevust, et aidata ettevõtetel ületada esmaseid takistusi, mida toob kaasa üleminek kinnistunud lineaarmudelilt ringmajandust toetavale korduskasutusele.

Laiendatud tootjavastutuse süsteemid

Laiendatud tootjavastutus on üliioluline poliitilis-majanduslik vahend, et viia ellu „saastaja maksab“ põhimõtet ning stimuleerida paremat jäätmekäitlust ja tootekujundust, mis võimaldaks tooteid rohkem kordi kasutada. Selleks, et laiendatud tootjavastutuse abil tõepoolest korduskasutusele üle minna, peab see ilmtingimata ette nägema tasude kohandamist.

Soovitused:

- Tootjate makstavad tasud keskkonnahoidlikkuse alusel (laiendatud tootjavastutuse ökomoduleerimine). Kohandamise kriteeriumid peavad mh hõlmama vastupidavust, korduskasutatavust ja ohtlike kemikaalide puudumist ning olema reaalse mõju omamiseks piisavalt laiahaardelised.
    - 0 maksumääraga — korduskasutatav
    - madalama maksuga — materjalina ringlussevõetav ühekorrapakend
    - kõrgema maksuga — ühekorrapakend, mida ei saa ringlusse võtta
- Tagada, et teadlikkuse suurendamisega seotud tootjate kulud edendavad ja toetavad korduskasutatavaid alternatiive ning et laiendatud tootjavastutusest saadud summad lähevad eelkõige ennetusse ja korduskasutusse.
- Tagada, et laiendatud tootjavastutuse süsteeme rakendataks pigem juba 2021. aasta lõpuks, mitte aastaks 2024.

Keskkonnahoidlikud riigihanked (KHR)

Liikmesriigid kulutavad aastas toitlustusteenustele umbes 200 miljardit eurot. Tegemist on suurepärase võimalusega olla eeskujuks ja järgida avalikes hangetes kõrgemaid standardeid, et toetada üleminekut ühekorratoodetelt korduskasutusele, koostada tegevuskava, mida muus avalikus poliitikas ja erasektoris järgida, ning luua ringmajandusele platvorm.

Soovitused:

- Kõikidel avaliku sektori üritustel on lubatud ainult korduskasutuslahendused.
- Kehtestada minimaalsed kohustuslikud kriteeriumid keskkonnahoidlikes riigihangetes eesmärgiga vähendada ühekordsete pakendite
- ja joogitopside kasutamist (näiteks hindamiskriteeriumis anda rohkem punkte korduskasutuslahendustele).
- KHR toel ergutada tarnijaid tegema korduskasutuslahendusi võimaldavaid uuendusi ja kasutama korduskasutatavaid (nt inertseid) materjale.

Näiteks Hamburgi linn kehtestas 2016. aastal KHR reeglid, mis keelasid omavalitsuse tasandil kasutada selliseid tooteid nagu kohvikapslid või ühekordsed pudelid ja söögitarvikud. Mitmes avalikus asutuses, sh haldusasutustes ja politseiakadeemias, võeti kasutusele korduskasutustopsid. Muudatusega hoitakse iga-aastaselt kokku kuni 675 000 topsi.

Teadlikkuse tõstmine

- Kasutada teadlikkuse tõstmist täiendava meetmena tarbimise vähendamise sihtmääradele, korduskasutuse stiimulitele ja kogumissüsteemidele.
- Kuna ühekorraplast on nii tarbijate tõsise tähelepanu all kui ka aktiivsete vabaühenduste ja muude organisatsioonide fookuses, siis tuleks riiklikes teavitus-kampaaniates olemasolevat teadlikkuse taset tunnustada ja sellest kinni haarata.
- Jagada informatsiooni korduskasutatavate toodete, korduskasutussüsteemide ja jäätmekäitlusvõimaluste kättesaadavuse kohta.
- Reklaamides ja telesaadetes (v.a seriaalid, filmid) piirata ühekordseste toidupakendite ja topside ning ühekordse plasti direktiiviga keelustatud toodete näitamist.

Järelevalve ja jõustamine

Tõendamaks direktiivi järgimist, tuleks rakendada sellist hindamis-, järelevalve- ja jõustamiskorda, mis täiendaks kehtestatud poliitikavahendeid ja tagaks, et nende eest vastutab valitsus. Uute korduskasutussüsteemide rakendamiseks ja tõhususe tõendamiseks on järgmised soovitused:

- Direktiivi ülevõtmise ja poliitika väljatöötamise algusest määrata kindlaks võtmetähtsusega tulemuslikkuse põhinäitajad, mille abil tõendada ühekorraplastist loobumise ja korduskasutuse suurendamise edukust. Sinna alla kuulub lisaks ühekorraplastile ka korduskasutustoodete tarbimisandmete lähteprognoos. Neid andmeid tuleks läbipaistval viisil avalikustada, kaasajastada ja iga-aastaselt esitada.
- Tagada tuleb sõltumatu juhtimine ning direktiivist mõjutatud sektoritest sõltumatute järelevalve- ja hindamisorganite loomine.
- Selged ja arusaadavad rakenduskavaga hõlmatud ettevõtetele kehtivad jõustamismeetodid.

Ühekordse plasti direktiivi ajajoon

JUULI 2021

Turulelaskmise piirangud (keelud):

- Vatitikuvarred
- Söögiriistad (noad, kahvlid, lusikad, söögipulgad)
- Jookide segamispulgad
- Kõrred
- Taldrikud
- Õhupallide varred
- Vahtpolüstüreenist valmistatud toidu-, joogipakendid ja topsid
- Oksülagunev plast

Märgistusnõuded:

- Joogitopsid
- Filtriga tubakatooted ja filtrid
- Niisutatud salvrätid
- Hügieenisidemed, tampoonid ja tampoonide aplikaatorid

Teadlikkuse suurendamine:

- Joogitopsid
- Toidupakendid
- Kuni 3 liitrit mahutavad joogipakendid
- Painduvast materjalist valmistatud pakid ja pakkematerjal
- Õhukesed plastkandekotid
- Plasti sisaldavad kalapüügivahendid
- Õhupallid
- Tubakatooted
- Niisutatud salvrätid
- Hügieenisidemed, tampoonid ja tampoonide aplikaatorid

2026

Ambitsioonikas tarbimise vähendamine:

- Joogitopsid
- Toidupakendid

2030

nn PET-pudelites vähemalt 30 % ringlusse võetud plasti (mahutavusega kuni 3L)

JAANUAR 2023

LAIENDATUD TOOTJAVASTUTUS:

- Tubakatooted
- Painduvast materjalist valmistatud pakid ja pakkematerjal

DETSEMBER 2024

LAIENDATUD TOOTJAVASTUTUS:

- Joogitopsid
- Toidupakendid
- Kuni 3 liitrit mahutavad joogipakendid
- Õhukesed plastkandekotid
- Plasti sisaldavad kalapüügivahendid
- Õhupallid
- Niisutatud salvrätid

Korgid ja kaaned peavad olema kinnitatud toote ettenähtud kasutusetapis pakendite külge (mahutavuse kuni 3L)

2025

nn PET-pudelites vähemalt 25 % ringlusse võetud plasti (mahutavusega kuni 3L)

Kaalupõhine liigiti kogumise määr 77% aastal turule lastud ühekordselt kasutatavatest plastist joogipudelitest (mahutavusega kuni 3L)

2029

Kaalupõhine liigiti kogumise määr 90% aastal turule lastud ühekordselt kasutatavatest plastist joogipudelitest (mahutavusega kuni 3L)

Ülevaade korduskasutussüsteemidest

Korduskasutus aitab...

Vähendada kulusid:
Pakendamis- ja transpordikulusid saab vähendada, tarnides tooteid korduskasutatavate pakendite täitmiseks kompaktsel kujul, näiteks kontsentraatidena või tahketena, nt. tablettidena.

Foto: Replenish

KOMPAKTSED TOOTED

TAGATISRAHA JA PREEMIA

Foto: RECUP

Luua brändilojaalsust:
Brändilojaalsust ja klientide hoidmist saab saavutada korduskasutatavate pakendite tagatisraha ja preemiasüsteemide abil.

Kohanduda individuaalsete eelistustega:
Korduskasutusmudelid kohanevad hästi individuaalsete eelistustega, sest lubavad kasutajatel omavahel segada maitseid, isikupärastada pakendeid või valida soovitud koguseid.

Foto: PepsiCo

ISIKUPÄRASTAMINE

TIPPTASEMEL TOOTEDISAIN

Foto: Loop

Parandada kasutuskogemust:
Kasutuskogemust saab parandada korduskasutatavate pakendite välimuse, tunnetuse või funktsionaalsuse muutmisega (saab olla kõrgema kvaliteediga, kuna tootmiskulu on jagatud paljude kasutuskordade vahel).

ÜHTNE DISAIN

NUTISÜSTEEMID

Optimeerida tööd:
Jaotuse ja logistika mastaabisäästu saab saavutada korduskasutatavate pakendite jagamisel kaubamärkide, sektorite või laiemate võrgustike vahel.

Foto: The Coca-Cola Company

Foto: MIWA

Koguda teavet:
Teavet kasutaja eelistuste ja süsteemi toimimise kohta saab koguda integreerides digitaalsed tehnoloogiad, näiteks RFID-sildid, andurid ja GPS-tuvastuse korduskasutatavatesse pakendisüsteemidesse.

TOPSISÜSTEEMID

Foto: The Coca Cola Company

Costa Clever Cup

Saadaval kõigis Costa kohvikutes • Ühendkuningriik

Viipemakse võimalusega korduskasutatav kohvitops.

Uus Clever Cup, mis toetab Barclaycardi bPay tehnoloogiat, võimaldades kohvi eest maksta ilma rahakotti või telefoni välja võtmata.

Ühekorratopsi lisatasu katse

Pilootprojekt 35s Starbucksis • London

Kolmekuises katses võeti ühekorratopside puhul 5-pennist lisatasu, tehes samal ajal isikliku korduskasutustopsiga klientidele 25-pennist (0,30 €) allahindlust. Enne 5-pennise lisatasu kehtestamist oli korduskasutustopside osakaal kohvi müümisel 2,2%. Pilootprojekti käigus tõusis näitaja 5,8%-ni.

Foto: Hans Vivek on Unsplash

Foto: RECUP

RECUP

Üle 2500 kohviku • Saksamaa

Kogu Saksamaad vallutav pandikohvitassi jagamissüsteem. Müüjad saavad hõlpsalt veebi kaudu registreeruda ja kliendid rakenduses/veebilehel otsida, millisesse kohvikkuse on võimalik tops pandiraha vastu tagastada.

Revolv

Idufirma • Bali, Hongkong, Singapur

Logistikaplatvorm, mis pakub üritustel, kontoris, ülikoolilinnakuis ja linnaülestes võrgustikes kaasavõetavaid RFID-märgisega topse. Nutikad asjade internetil ja rakenduste integreerimisel põhinevad tagastuspunktid.

Foto: revolv

		KOMPAKTSED TOOTED	TIPPTASEMEL TOOTEDISAIN	ISIKUPÄRASTA-MINE	NUTISÜSTEEMID	ÜHTNE DISAIN	TAGATISRAHA JA PREEMIA
Boston Tea Party kohvikukett, mis müüb kohvi ainult oma korduskasutustopsiga klientidele	**22 filiaali** • Inglismaa			☺			
Costa Clever Cup viipemakse võimalusega korduskasutatav kohvitops	**Saadaval kõikides Costa kohvipoodides** • Inglismaa		✓		✓		
Ühekorratopsi lisatasu katse korduskasutustopside soodustamine 5-pennise lisatasuga ühekorratopsidele	**Piloot 35 Startbucksi kohvikus** • London			☺			$
CupClub jälgitavate kohvitopside jagamisteenus, millel on oma logistika- ja puhastuskeskus	**Iduettevõte** • London				✓	✓	$
Freiburg Cup Freiburgi linna algatatud korduskasutatavate kohvitopside jagamissüsteem	**Rohkem kui 100 kohvikut, sööklat ja pagarit** • Freiburg, Saksamaa					✓	$
Globelet suurürituste, staadionite jms tarbeks sobiliku nutika tagastussüsteemiga kordustasutatavate topside ja serveerimisnõude teenus	**300 äriklienti aastas** • Austraalia, Uus-Meremaa				✓	✓	$
Meu Copo Eco üritustel ja staadionitel õlle ning muude jookide pakkumine korduskasutustopsidega	**Rohkem 3000 klienti 2018 aastal** • Brasiilia						$
Newcy müügiautomaatides ja veejahutites kasutatavad korduskasutustopsid	**Iduettevõte** • Prantsusmaa					✓	
P-LUX ühe linnaväljaku kohvikute vahel jagatavad koduskasutatavad õlletopsid	**Iduettevõte** • Brüssel					✓	$
RECUP kohvikute ja restoranide korduskasutustopside jagamissüsteem	**2,500+ kohvikut** • Saksamaa					✓	$
Revolv kaasavõetavate RFID-märgisega topside logistikaplatvorm	**Iduettevõte** • Bali, Hong Kong, Singapur		✓		✓	✓	$
Shrewsbury Cup Bockatechi topse kasutav topsijagamisteenus	**20 kohvikut** • Inglismaa		✓			✓	$
Stack Cup korduskasutatavad õlletopsid, mis on kujundatud nii, et osalejal oleks üritusel lihtne mitut täis topsi käes hoida	**Iduettevõte** • Kopenhaagen		✓				$

TOIDUKAUBAD

Foto: Algramõ

Algramõ

2000+ kauplust, 350 000+ klienti • Tšiili

Müügiautomaat, mis võimaldab klientidel osta puhastustooteid soovitud koguses korduskasutatavatesse mahutitesse.

Kliendid säästavad kuni 40%, ostes tooteid väikestes kogustes hulgimüügi hindadega.

Foto: MIWA

MIWA

Piloodid 2019. aastal • Praha

MIWA loob ärilahenduse pakendivabale kaubandusele. RFID abil reaalajas kaubavoogude jälgimine parandab tarneahela tõhusust ja töömugavust. Rohkem infot https://www.miwa.eu/

Foto: Loop

Loop

Inglismaal, Prantsusmaal ja Ameerika Ühendriikides

Loop on TerraCycle'i välja töötatud veebipõhise ja füüsilise kaupluse lahendus, mis pakub korduskasutatavates pakendites nii P&G, Nestlé, PepsiCo ja Unilever kui ka idufirmade tooteid. Kõik pakendid korjatakse kokku, puhastatakse ja täidetakse uuesti.
Rohkem infot https://loopstore.com/

Foto: The Wally Shop

Wally pood

Idufirma • New York

Pakub eraisikutele hulgikaupade ja talutoodete ostuvõimalust ning kojutoomist, kõik kaubad korduskasutatavates pandipakendites.

Pakendamisega seotud kulude optimeerimiseks kasutatakse universaalseid, kaubamärgita korduskasutatavaid pakendeid.
Rohkem infot https://thewallyshop.co/ .

		KOMPAKTSED TOOTED	TIPPTASEMEL TOOTEDISAIN	ISIKUPÄRASTA-MINE	NUTISÜSTEEMID	ÜHTNE DISAIN	TAGATISRAHA JA PREEMIA
Algramõ esmatarbekaupade müügiautomaat	**2000+ kauplust, 350 000+ klienti •** Tšiili			☺			$
Carrefour Bio "Bulk Wall" Kaupade lahtiselt müümise piloot traditsioonilises toidupoes	**Piloot •** Prantsusmaa			☺			
MIWA täislahenduse pakendivabale kaubandusele	**Piloodid 2019. aastal •** Praha			☺	((•))	✥	$
Waitrose "Unpacked" Piloot kaupade lahtiselt müümise, kliendi pakendisse müümise ning pesuvahendi ja veini/õlle täitmisjaamade katsetamiseks.	**Piloot •** Inglismaa			☺			$
ALLGoods Hulgimüügi kaupade jalgrattaga kojuvedu korduskasutatavates pakendites	**Iduettevõte •** Kopenhaagen			☺		✥	
Loop (e-kaubandus) esmaklassilises korduskasutatavas pakendis tooted kojuveoteenusega	**Piloodid •** Inglismaal, Prantsusmaal ja Ameerika Ühendriikides		🏅				$
Wally pood viimase miili tarnelahendus, et muuta jäätmeteta ostude tegemine mugavaks	**Idufirma •** New York			☺		✥	$
Loop (poes) esmaklassilises korduskasutatavas pakendis tooted traditsioonilistes supermarketites	**Piloodid •** Inglismaal, Prantsusmaal ja Ameerika Ühendriikides		🏅				$

SÖÖMISVALMIS TOIDU PAKENDID

Foto: DabbaDrop

DabbaDrop
Iduettevõte • London

Korduskasutatavates Tiffin-tüüpi einekarpides valmistoidu tellimisteenus.

Karbid vahetatakse uute vastu iga kord, kui söök kohale tuuakse.
Rohkem infot https://dabbadrop.co.uk/

Foto: reCircle

reBOX, reCIRCLE
500+ müüjat • Šveits

Korduskasutatavad pakendid söömisvalmis toidu jaoks.

Kasutajad saavad toidu reBOX korduskasutatavas anumas ja saavad tühja anuma anda ära ükskõik millise liitunud müüja juures.

Foto: Fresh Bowl

Fresh Bowl
Piloot • New York

Müügiautomaat, kust saab osta värsket toitu korduskasutatavates klaasanumates, automaati täidetakse igapäevaselt.
https://www.myfreshbowl.com/

Tagastades klaasanuma saab järgmiselt ostult 2 dollarit krediiti.

		KOMPAKTSED TOOTED	TIPPTASEMEL TOOTEDISAIN	ISIKUPÄRASTA-MINE	NUTISÜSTEEMID	ÜHTNE DISAIN	TAGATISRAHA JA PREEMIA
DabbaDrop Korduskasutatavates Tiffin-tüüpi einekarpides valmistoidu tellimisteenus.	Iduettevõte • London		✓				✓
Dabbawala Sajandivanune korduskasutatavates Tiffin-tüüpi einekarpides valmistoidu kontoritesse tellimise teenus.	200,000+ tellimust päevas • Mumbai		✓			✓	✓
Deliveround Korduskasutatavates einekarpides söömisvalmis toidu tellimisteenus.	Piloot • Belgia					✓	✓
Fresh Bowl Müügiautomaat, kust saab osta värsket toitu korduskasutatavates klaasanumates, automaati täidetakse igapäevaselt.	Piloot • New York						✓
GO Box Söömisvalmis toidu korduskasutatavad pakendid teenusena.	Iduettevõte • Portland					✓	✓
Ozarka Söömisvalmis toidu korduskasutatavad pakendid teenusena.	Iduettevõte • Amsterdam					✓	✓
Ozzi Korduskasutatavate nõude teenus toitlustajatele koos tagastusautomaatidega.	50+ haiglat, ülikoolilinnakut • USA				✓	✓	✓
reBOX, reCIRCLE Korduskasutatavad pakendid söömisvalmis toidu jaoks, toidukohtade võrgustik.	500+ müüjat • Šveits		✓			✓	✓
RETURNR Korduskasutatavad pandipakendid söömisvalmis toidu jaoks, kohvikute võrgustik.	Iduettevõte • Melbourne ja Dublin					✓	✓

KODUTARBED

Foto: Blueland

Blueland

Iduettevõte • USA

Pesuvahendid, mis on saadaval tablettidena, mis lahustatakse veega korduskasutatavates anumates. Ühest paarigrammisest tabletist saab üle poole liitri pesuvahendit, mis oluliselt vähendab transpordi ja pakendamisega seotud kulusid.

Foto: Replenish

Replenish

250 000 kasutajat üle maailma

Korduskasutatav spreipudel, milles on puhastusvahed spetsiaalses kapslis. Kapsli lisamisel ning anuma täitmisel veega ongi vahend kasutuseks valmis.

Ühest kapslist jagub kuueks kordustäitmiseks. Pudeleid saab kasutada erinevate bränditoodete jaoks.

Foto: Algramõ

Algramõ 2.0

Piloot • Tšiili

Elektrilised kolmratastel Unileveri ja Nestle kodukeemia täitmisjaamad. Mobiilne rakendus võimaldab sularahata arveldamist ning salvestab lojaalsusprogrammi kaudu infot eelistatud toodete kohta.

Foto: Hepi Circle

Hepi Circle

Piloot • Indoneesia

Kodukeemiat nagu puhastusvahendeid müüakse väikestes korduskasutatavates anumates, et asendada ühekordseid pakendeid. Anuma tagastamisel teenib klient punkte, mida saab kasutada uute toodete ostmisel.

		KOMPAKTNE TOOTED	SUUREPÄRANE DISAIN	KOHANDAMINE	NUTISÜSTEEMID	JAGATUD DISAIN	DEPOSIIT JA PREEMIA SÜSTEEM
Blueland Kompostitavas paberis puhastusvahendi konsentraat	**Iduettevõte •** USA	■	✓				
Dazz puhastusvahendi konsentraat	**Müügil Amazonis ja Walmart'is •** USA	■					
Replenish korduskasutatava sprei külge kinnitatava puhastusvahendi konsentraat-kapsel	250,000+ kasutajat Replenish platvormil • Ülemaailmne	■	✓			◆	
Splosh puhastusvahendi konsentraat	**Iduettevõte •** Inglismaa	■					
Algramõ 2.0 elektrilisel kolmrattal nutimakselahendusega täiteüsteem	**Piloot •** Tšiili	☺		((•))			$
Ecopod Täitesüsteemi müügiautomaadid eramutele ja kauplustele oma anumate täitmiseks puhastusvahenditega	**Iduettevõte •** USA	☺				◆	
Ecover Täitesüsteem triipkoodiprinteri ja automaatse täitesüsteemiga	**Piloot •** Inglismaa	☺		((•))			$
Hepi Circle puhastusvahendite ja muude kodutarbed väikestest kordukasutatavates anumates	**Piloot •** Indoneesia					◆	$

KEHAHOOLDUS

Foto: by Humankind

by Humankind

Iduettevõte • USA

by Humankind toodab hügieenitooteid, millega on võimailk vähendada igapäevase tarbimisega kaasnevaid pakendijäätmeid, nt suuloputusvedelik tabletina

Esimese ostuga kaasneb vastupidav täitepakend.

Foto: Unilever

All Things Hair Refillery

Piloot • Manila

Tarbijad saavad oma tühjasid šampooni- ja balsamipudeleid täita Unileveri enim müüdud bränditoodetega, nt Dove, Sunsilk ja TRESemmé. Tasumine toimub täidetud grammide eest.

Foto: Unilever

Signal hambapasta tabletid

Piloot • USA, Prantsusmaa, Inglismaa

Signal (Unilever) on müügil tablettidena korduskasutatavates purkides, mis asendavad ühekordseid ringlussevõtuks mittekõlblikke tuube.

Tablette ja täiteid saab osta e-poest kojuveoga läbi Loop platvormi.

Foto: CoZie

CoZie

335 müügipunkti • Prantsusmaa

Kosmeetika, nt kreemid ja losjoonid, millega saab poodides oma anumaid täita vabalt valitud kogustes. Kliendid teenivad tühjasid anumaid tagastades boonuspunkte, mida saab kasutada CoZie toodete ostmiseks.

		KOMPAKTSED TOOTED	TIPPTASEMEL TOOTEDISAIN	ISIKUPÄRASTA-MINE	NUTISÜSTEEMID	ÜHTNE DISAIN	TAGATISRAHA JA PREEMIA
Bite Liitumissüsteemiga hambapastatabletid	**Iduettevõte •** USA, Austraalia, Kanada	■	✓				
by Humankind Liitumissüsteemiga suuloputusvedeliku tabletid	**Iduettevõte •** USA	■	✓				
Replenish korduskasutatava sprei külge kinnitatava käteseebi konsentraat-kapsel	**250,000+ kasutajat Replenish platvormil •** Ülemaailmne	■	✓			◆	
Splosh Kontsentraadina pesugeel ja käteseep	**Iduettevõte •** Inglismaa	■					
All Things Hair Refillery Soodsa hinnaga täitejaamad Unileveri enimmüüdud juuksehooldustoodetega	**Piloot •** Manila			☺			
Signal hambapasta tabletid Täiteteenusena hambapasta tabletid korduskasutatavates purkides	**Piloot •** USA, Prantsusmaa, Inglismaa	■	✓				$
CoZie Kosmeetikatoodete täitejaam	**335 müügipunkti •** Prantsusmaa		✓	☺	((•))		$
Plaine Products Korduskasutatavates ja tagastatavates alumiinimumpudelites kehahooldustooted	**20,000 kasutajat •** USA, Kanada		✓				